

את פיו - אחרי שתיקה כפוייה שנמשכה 17 שנים?

התגלית

הצליח לפרסמה ברבים בדרך מקורית. הוא היבר סיפור דמיוני בשם „פרשת אלכר סיס“, שפורסם בהעולם הזה (1385 ו-1386), בפסח 1964. אף שהציבור הרחב לא הבין את כל פרטי הסיפור, הוא הובן היטב על-ידי כל הנוגעים בדבר, ששמעו בדרך זו את גירסת אבריי.

(השבוע, כאשר פורסמה תמצית גירסתו של אבריי בדר שפיגל, לא היה בו כימעט אף פרט אחד שלא פורסם כבר או בהעולם הזה, ושפורסם מחדש בנובמבר 1971, הוך ציון השמות האמיתיים, כשהוסר האיפול על העסקה הביש).

תוך כדי כך התקשר אבריי אל העולם הזה, וכמה מאמריו, שהוגנו בתוך הכלא,

לאבריי לא היתה אם, ואביו הוזניה את ילדיו. האשה שמילאה בנאמנות את תפקיד האם היתה אחותו הבכירה, אשה פעלתנית. לוחמת ותקיפה כאביה.

האחות נשואה לאיש הבריגדה היהודית, שאיבד את שתי רגליו, כשעלה על מוקש בפעולת-קומנדו. מן הרגע שנעצר אבריי, לחמו האחות והגיס את מלחמתו בצורה בלתי-נלאית. שניהם האמינו שאבריי הוא חף מפשע.

המישפט נערך בסודיות, מחוץ ל- כותלי בית-המישפט, בפני השופט בנימין הלוי. בקיצוניותו הרגילה, הטיל הלוי על אבריי עונש-מאסר מירבי, שהופחת אחר-

ובאלכסנדריה ביולי 1954, את האופן שבו נתגלתה הרשת, את הדרך בה הצליח גיבלי לסבך את לבון בפרשה. התיאור, שבא מפי אבריי, מטהר את פינחס לבון.

ברור מדוע נוקט אבריי בקו זה. כי הדבר מסביר, לדעתו, את הצורה בה סובך הוא עצמו בהמשך הפרשה. לדבריו, שימש מכשיר במלחמה בין גיבלי ובין יורשיו אויביו, שרצו לחסלו. ראש אמ"ן שבא במקום גיבלי, יהושפט („פטי“) הרכבי, היה מעוניין — לדבריו — לאסוף את ההוכחות לכך שגיבלי זיף מיסמכים, שהדיח את אבריי לעדות-שקר ושפירק את הטענה שלבון, „נתן את ההוראה“. לכן קרא הרכבי לאבריי לחזור ארצה. אבריי הואשם בהאשמות ביטחוניות חמורות. נכלא והורשע. כל זה, כדי לסחוט ממנו את החומר נגד גיבלי. בקיצור: אבריי נפל קורבן לקנוניות בין חוגים שונים בשירות-הביטחון.

(דר שפיגל טורח להסביר לקוראיו את ההבדל בין שלושת השירותים החשאיים של ישראל: „המוסד“, האחראי, לריגול בחו"ל, אגף המודיעין של צה"ל, ושירות-הביטחון-הכללי).

במאמר בשבועון הגרמני, וכנראה גם בספרו, לא נכנס אבריי לניתוח טענותיהם של מאשימו. זה הבל, כי חומר זה טעון ניתוח והפרכה מצידו.

הטענה של אבריי היא זאת:

כמה שנים אחרי העסקה הביש, נתקלו האנשים המוסמכים בעובדה שהפליאה אותם.

הם נוכחו לדעת כי בגרמניה מס' תובב אבריי זיידנוורק, איש אמ"ן, כשר הוא ממשיד להשתמש בשם פאול פראנק — אותו השם שבו הופיע במצריים בימי העסקה הביש.

הדבר הזהים לפי ההגיון המיוז-חד של הריגול, היה זה תמוה ביותר. שררי המצרים ידעו כי פאול פראנק הוא סוכן ישראלי, ושעמד בראש פעולת-החבלה של 1954. הם היו צריכים להיות מעוניינים לחטוף את פראנק, להביאו למצריים ולחקרו, מתוך חשש שמא נשאר סוכנים ישראליים אחרים במצריים, הידר עים לפראנק, מדוע לא חשש אבריי מפני אפשרות זו?

אחות וגיס נכנסים לפעולה

ל אור שיקוף זה נכנסו, לבדיקת ה-עסקה הביש מחדש, ונתגלו פרטים נוספים שהדהימו אותם. למשל: עברו 24 שעות בין תפיסת איש-הרשת הראשון בידי ה-מישטרה המצרית ובין בריחת אבריי ממצריים. מה עשה בזמן זה?

לדבריי אבריי, ניצל את הזמן כדי למכור את מכונתו, ובסוף עלה על מטוס ט.ו.ו.או. וטס לרומא. דרך הבריחה נסקבה לו מראש, דרך גבול אחר, נראתה לו מסור כנת מדי.

הכיצד? שאלו הבודקים את עצמם, האם במצב כזה עוסק אדם במכירת מכונתו? ואין לא חשש שהבולשת המצרית מחכה לו בנמל-התעופה?

כל זה הביא את הבודקים לאמונה, שבה דבקים אנשים אלה עד היום: שאבריי מסר את הרשת למצריים, או שנתפס על-ידי המצרים ושחרר בעיקבות עיסקה עימם.

עיקוב אחרי פעולות אבריי בגרמניה גילה שהוא מקיים מגעים עם סוכן מצרי, לדבריי אבריי, היה זה בידיעת הממונים עליו, למטרות מדיעין.

בסוף הומון אבריי לישראל, נחקר ארוך כות. בעיקבות החקירה נעצר.

כאן נכנס לתמונה זוג, שהצטיין ב-פרשה כולה באומץ-לב אישי בלתי-רגיל, שרק מעטים יודעים עליו. אבריי אינו מספר עליו.

אבריי ואשתו: קורבן או מוסר הרשת?

פרסמו בעיתון בחתימת „האסיר X“, אחד מהם, שהיכה גלים, נגע לשיטות החקירה הנהוגות בארץ, הסביר מדוע נטים אסירים להודות באשמה ולהרשיע את עצמם — בניגוד לאבריי עצמו. אבריי קיווה לצאת אחרי שמונה שנים, בתור אסיר לדוגמה, היה זכאי למחילת השליש האחרון, כמקובל. אולם הדבר לא ניתן לו, היה ברור כי מוסדות הביטחון חששו מפני הגילויים שהיה ביכולתו לגלות.

שוב פנה אבריי אל אבנרי, שנבחר בינתיים לכנסת. אבנרי הורשה לבקר בכלא, פעל למען שיחרורו, אך לשווא. אבריי שוחרר רק אחרי שרציה את כל תקופת מאסרו.

עד הרגע האחרון עמד על כך שהורשע שלא בצדק, שלא מסר את הרשת ל-מצרים.

תשוקתה של גולדה

יתכן שאבריי היה שותק אחרי שיח-רוח, איי, נשכחה הפרשה ואילו הסתדר סוף-סוף.

אולם הגבר יפה-התואר, שנראה צעיר ואתלטי גם אחרי מאסרו הארוך, לא השתלב בחיי הארץ. נסיונו להקים עסק משלו — בית-מסחר למכשירי-טלוויזיה — לא עלה יפה, יתכן גם שהשתעמם. הוא התחיל לכתוב ספר, בשיתוף עם עידוא בן-גוריון.

ואו התפוצצה פצצה. בגלל תשוקתה של גולדה מאיר לפרסם את השתתפותה בנישואי מרסל ניניו, גיבורת העסקה הביש, הוסר לפתע מסך-האיפול המגוחך, שאפף את הפרשה בלי כל הגיון, במשך שנים. התחילה אורגיה קצרה של פירסומים — ובה הועלו כל האשמות נגד אבריי. הוא

כך על-ידי בית-המישפט העליון 12⁴ שנים. במהלך המישפט העלה אבריי את הטענה שמתנכלים לו, כדי לסתום את פיו. הוא גילה לשופט את פרטי העסקה הביש, ואת הדרך בה הוכרח על-ידי גיבלי, בעזרת משה דיין, למסור עדות-שקר נגד לבון.

(בספרו טוען אבריי שגיבלי ציווה עליו לחזור למצריים אחרי העסקה הביש, כדי לחלץ את חברי-הרשת, רק בגלל איחור מצידו לא יצאה תוכנית זו לפועל. לדבריי אבריי היתה זאת מלכודת, כדי להשתיקו סופית. אך טענה זו אינה סבירה — שהרי גיבלי היה מוכרח להניח שאבריי יתפס על-ידי המצרים, ועלול לגלות את האמת (בחקירה).

על כל פנים, הלוי האמין לחלק אחד של עדות אבריי — החלק בו גילה ששיקר ב-1954 לוועדה שהוקמה על-ידי הממשלה כדי לברר מי נתן את ההוראה לעסקי הביש.

בפסק-דינו הפנה הלוי את תשומת-לב הממשלה לעובדות המחרידות שנתגלו לו. הערה זו של הלוי, שהובאה לידיעת בן-גוריון, היא שהדליקה את פתיל-שפיר צץ את הפצצה הענקית של פרשת-לבון, על כל גילגוליה והסתבכויותיה, עד לנפילת הממשלה ב-1961 ועריכת הבחירות החד-שות.

אבריי פונה לאבנרי

ל זה לא עזר לאבריי, הוא ישב בכלא רמלה, מנותק מן העולם, אך לא לגמרי. כי אחותו גיטו יכלו לבקרו. הוא גם הצליח להתחבר על חבריו בכלא. שהתנדבו ברצון להגניב החוצה מיכתבים. אחרי ששאר הדרכים איכזבו, פנה אבריי אל אורי אבנרי. הוא העביר לו את גירסתו על העסקה הביש ועל הרשת — ואבנרי

הואשם בגלוי, מעל דפי העיתונות, בסטיית-הרשת למצריים.

יתכן שזה הגדיש את הסיאה אצל אבריי זיידנוורק, את זעמו ביטא במיכתב ששלח לפירסום בהעולם הזה (1798). הוא ידע שיש באמתחתו פגז עולמי — והוא החליט לירות אותו. הוא התקשר עם סופר אמריקאי מפורסם, כותב עימו מאז את הספר שנועד לטהר אותו.

תחילה מצא אבריי תומך ומממן בדמותו רבת-הפעלים של המיליונר ברני דויטש, האיש המממן את הליגה להגנה יהודית, והעומד מאחורי פעולות גאולה כהן ושאר שלוחות הימין האולטרה-קיצוני בארץ. אך משנתברר לברני מה עלולות להיות תוצאות העניין, נסוג. אמר השבוע דויטש: „העסקה הזו, כשהגיע לביקור קצר בארץ: „הסרתי את ידי מכל העניין, אין לי עוד שום קשר אליו. אינני יודע שום דבר על פירסום הספר.“

אולם הספר עומד להופיע בסוף השנה, בהוצאה האמריקאית המכובדת ביותר. הגופים הישראליים, שהצליחו לשכנע את ברני דויטש שלא לתת את ידו לפירסום הספר, הצליחו פחות אצל אבריי עצמו. לשווא נשלח אליו כמה פעמים שליח סור-די, שניסה להרתיעו בעזרת איומים ופיד-תווים. אבריי עמד על שלו. הספר עומד להופיע בסוף השנה, בהוצאה האמריקאית המכובדת ביותר.

הנקמה הגדולה התחילה

אבריי לא רצה לחכות עד אז. הוא יזם פירסום מוקדם, עיתונאי בריטי בשם לנארד שירר קיבל את החומר, פירסם אותו החודש במיסגרת סוכנות כתבות בינלאומית. משם הוא התגלגל לעמודי דר שפיגל, שפירסם אותו בשבוע שעבר על פני מיישע עמודים.

הקורא הרגיל בחו"ל מקבל מסיפור זה רושם מדכא ביותר על הנעשה בישראל, על שילטון השירותים החשאיים בה, על קנוניות מצד קצינים בכירים נגד הממשלה האזרחית, ועל פעולות הריגול והחבלה שהיא מנהלת בעולם.

בשעה שתדמיתה של ישראל בעולם הופכת יותר ויותר מיליטריסטית, לאומנית ושוחזרת-כיבושים, ישבש ספר זה עוד יותר את מאמציו הדלים של משרד-החוץ בשטח ההסברה.

אבריי זיידנוורק אל-יעד יכול היה להיות מרוצה. הנקמה הגדולה שלו התחילה.